

**Stichting duurzame (micro-)pensioenen
ontwikkelingslanden (SDMO)**

Jaarrekening 2015

Inhoudsopgave

Jaarstukken

Bestuursverslag	2
Jaarrekening	
Balans per 31 december 2015	10
Staat van baten en lasten over 2015	11
Toelichting op de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015	12
Overige gegevens	
Statutaire resultaatbestemming	19
Resultaatbestemming	19
Controleverklaring	20
Bijlage 1: project Dhan / India	22
Bijlage 2: Project Ghana (via Enviu)	23

Bestuursverslag 2015

Doelstellingen van de stichting

De Stichting Duurzame (Micro-)Pensioenen in Ontwikkelingslanden (SDMO) is in 2011 opgericht door het Verbond van Verzekeraars en de Pensioenfederatie. De koepelorganisaties van de verzekeraars en van de pensioenfondsen en pensioenuitvoeringsorganisaties in Nederland werken in SDMO samen om een infrastructuur te ontwikkelen voor micropensioenen en voor het inrichten van kennisuitwisseling tussen de Nederlandse pensioensector en lokale organisaties die in ontwikkelingslanden mensen toegang willen bieden tot een collectieve pensioenvoorziening. Daarbij gaat het vooral om mensen die in de informele sector werkzaam zijn en nog geen ouderdagsvoorziening hebben.

SDMO werkt bij haar activiteiten nauw samen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het Ministerie draagt bij aan de financiering van de projecten, helpt met kennis en ervaring en met het leggen van contacten via zijn uitgebreide internationale netwerk.

SDMO wil niet alleen projecten helpen financieren, maar vooral lokale organisaties ondersteunen met de kennis en ervaring van Nederlandse specialisten uit de aangesloten maatschappijen. Op die manier kunnen verzekeraars, pensioenfondsen en uitvoeringsorganisaties vorm geven aan hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Voor medewerkers van de aangesloten organisaties draagt een project in het buitenland bij aan hun persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid.

Samenstelling bestuur

In 2015 zijn twee leden namens de Pensioenfederatie toegetreden tot het bestuur van SDMO. Eduard van Gelderen, CEO van APG Asset Management, werd tijdens de bestuursvergadering in maart 2015 benoemd tot bestuurslid. Walter Mutsaers, lid van de Raad van Bestuur van MN, werd benoemd tot bestuurslid in de vergadering van juli 2015. Eind 2015 heeft Walter Mutsaers MN verlaten en heeft als gevolg daarvan zijn bestuurslidmaatschap van SDMO opgegeven. Ondanks zijn korte zittingsperiode heeft Walter Mutsaers zich enthousiast ingezet voor het werk van de micropensioenen. Het bestuur is hem daarvoor erkentelijk en wenst hem het allerbeste voor de toekomst. Begin 2016 werd bekend dat Walter Mutsaers wordt opgevolgd als bestuurslid door René van de Kieft, voorzitter van de hoofddirectie van MN. In de vergadering van maart 2016 is hij benoemd.

De samenstelling van het bestuur in het verslagjaar was:

Onafhankelijk voorzitter: Jan Nijssen

Leden namens het Verbond van Verzekeraars: Maarten Edixhoven, Liesbeth van der Kruit, Fleur Rieter en Richard Weurding.

Leden namens de Pensioenfederatie: Julia Adam, Eduard van Gelderen, Gerard Riemen en Walter Mutsaers.

Belangrijke steun van Ministerie van Buitenlandse Zaken

In de loop van 2015 heeft Peter Stoffelen de taak van waarnemer bij het bestuur namens het Ministerie van Buitenlandse Zaken overgenomen van Aaltje de Roos. Zij blijft wel op de achtergrond betrokken bij het werk van SDMO. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft aangegeven in de toekomst graag nauw betrokken te blijven bij de activiteiten van SDMO op het gebied van micropensioenen. Het Ministerie zal SDMO ook financieel ondersteunen om de verdere ontwikkeling van de organisatie te bevorderen en de activiteiten uit te breiden naar andere landen. Het bestuur van SDMO is zeer verheugd over deze belangrijke steun.

Mark Ferwerda van PriceWaterhouseCoopers is als adviseur voor financiën en governance betrokken bij SDMO. PwC heeft tot het genoegen van het SDMO bestuur aangegeven SDMO in de

komende jaren te blijven ondersteunen met specifieke kennis en ervaring op het gebied van financiën en governance.

René Blijlevens van het Verbond van Verzekeraars fungeert als ambtelijk secretaris van het bestuur van SDMO. Carla de Voeght van het Verbond van Verzekeraars verzorgt de financiële administratie van de stichting en Wim Pols verleent als projectcoördinator praktische ondersteuning aan het bestuur.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur van SDMO heeft in 2015 vier reguliere vergaderingen gehad. Daarin is gesproken over de voortgang van het micropensioenproject in India, de resultaten van de haalbaarheidsstudie in Ghana, de inspanningen van Enviu om investeerders te vinden voor het project en de resultaten van het onderzoek dat twee potentiële investeerders hebben gedaan naar aanleiding van de haalbaarheidsstudie en het business plan. Verder is voortgang geboekt met formuleren van doelstellingen voor de langere termijn. Vervolgens heeft SDMO eind 2015 een aantal stuurgroepen ingericht voor de belangrijkste aandachtsgebieden. Alle bestuursleden zijn betrokken bij deze stuurgroepen en het is de bedoeling dat zij verschillende specialisten uit hun achterban inschakelen zodat de initiatieven voortvarend kunnen worden opgepakt en gedragen door meer schouders. In 2015 hebben enkele besprekingen plaatsgevonden met PUM Netherlands Senior Experts om mogelijkheden tot samenwerking te onderzoeken. Verder zijn in het verslagjaar voorbereidingen getroffen voor een proef bij a.s.r. en MN om uit te vinden of er draagvlak is voor crowdfunding voor micropensioen onder de medewerkers van de aangesloten maatschappijen. Deze proef zal in 2016 worden gehouden. Ultimo derde kwartaal 2016 eindigt het bestaande proefproject voor micropensioenen in India. Begin november heeft een delegatie van het SDMO bestuur een studiereis naar India gemaakt om het project te bezoeken en met DHAN de mogelijkheden tot voortzetting en opschaling van het project in de toekomst te bespreken. Het bestuur is enthousiast over wat er bereikt is en heeft de overtuiging dat SDMO betrokken dient te blijven bij de verdere uitrol van het micropensioenproduct in meer federaties van DHAN.

Projecten

SDMO had in 2015 twee projecten in ontwikkeling: het al bestaande micropensioenproject in India en de haalbaarheidsstudie voor een mogelijk micropensioenproject in Ghana. Deze studie is medio 2015 afgerond.

India

In 2011 is een micropensioenproject gestart in samenwerking met de DHAN Foundation in Tamil Nadu in het zuiden van India. Nederlandse verzekeraars werkten al samen met de DHAN Foundation en het project in India was de directe aanleiding tot de oprichting van SDMO.

De DHAN Foundation richt zich via allerlei programma's op het terugdringen van armoede en het stimuleren van economische innovatie. Daarbij gaat het onder andere om het bevorderen van betere landbouwmethoden om meer opbrengst te genereren, watermanagement, ICT, opleiding en financiële diensten zoals sparen, microkrediet, microverzekeringen en uiteindelijk micropensioen. Inmiddels bereikt DHAN met haar programma's 1,3 miljoen gezinnen in India. De deelnemers aan die programma's zijn georganiseerd in federaties.

Aanvankelijk is er bij 20 van deze federaties een haalbaarheidsstudie gedaan voor deelname aan het micropensioenproduct. Daarbij is gekeken naar de leeftijdssamenstelling, de inkomenssituatie en de behoefte en mogelijkheden om te sparen voor de oude dag. Uiteindelijk zijn er 26 federaties gekozen waarin het project van start is gegaan. Met hulp van Nederlandse specialisten is een beschikbare premiereregeling ontwikkeld waarvoor de administratie en het vermogensbeheer worden verzorgd door de lokale Life Insurance Corporation of India.

De deelnemers sparen gemiddeld ongeveer 100 Indiase roepies (ca. € 1,43) per maand voor een aanvulling op het overheidspensioen. Deelnemers kunnen sparen tussen hun 18e en 54e jaar. Het

pensioen wordt uitgekeerd via een lijfrente vanaf 55-jarige leeftijd. Daarbij heeft de deelnemer twee keuzes: een hoger bedrag waarbij de nabestaanden bij overlijden van de deelnemer niets meer krijgen of een lager bedrag waarbij de nabestaanden bij overlijden van de deelnemer het resterende kapitaal ontvangen. Bij overlijden van de deelnemer voor de pensioendatum, wordt het opgebouwde kapitaal uitgekeerd aan de nabestaanden. De premies worden door de deelnemers maandelijks contant betaald aan de federaties, die zorgen dat het geld bij Life Insurance Corporation of India komt. De federaties ontvangen jaarlijks een overzicht waarop de bijdragen van hun deelnemers en het daarop behaalde rendement staan vermeld. Bij de pensionering wordt het opgebouwde kapitaal omgezet in een lijfrente.

Bij de start van het project heeft SDMO het via een donatie mogelijk gemaakt dat ook ouderen die al dicht bij hun pensioendatum waren, enige vorm van pensioen konden opbouwen. De doelstelling in 2011 was om in 5 jaar tijd 25.000 deelnemers te hebben. Eind 2014, dus ruim voor het verstrijken van die jaar 5 jaar, is dit doel al gehaald. De DHAN Foundation wil het project uitbreiden naar meer federaties. Het doel is om in 2020 in 200 federaties 200.000 deelnemers te hebben die sparen voor een micropensioen.

Voortgang in 2015

In 2015 is einde gekomen aan de snelle groei van de afgelopen jaren. Het jaar 2015 begon met 25.842 deelnemers. Het laatste kwartaalrapport, dat tot en met februari 2016 liep, vermeldde een totaal aantal deelnemers van 29.855. De belangrijkste reden voor de lagere groei in 2015 is vooral verzadiging van de groep potentiële deelnemers binnen de bestaande federaties. De meeste mensen die voor een micropensioen in aanmerking komen, doen al mee aan het project of zijn al benaderd. Daarnaast is de groeivertraging ook beïnvloed door een initiatief van de overheid, die een nieuw pensioensysteem heeft ontwikkeld voor de informele sector. Het is nog niet duidelijk hoe dit initiatief zich gaat ontwikkelen en hoe dit zich verhoudt tot het micropensioenproject van DHAN. In het laatste kwartaal van 2015 was er een opleving in de toetreding van nieuwe deelnemers. Dit kwam doordat de regering veel promotie maakte voor haar pensioenproduct voor de informele sector. Hierdoor is de noodzaak tot sparen voor de oudedag extra benadrukt. Het project van DHAN heeft daarvan geprofiteerd.

Uit de laatste kwartaalrapportage over 2015 (met een stand tot en met februari 2016) bleek dat 119 deelnemers de leeftijd van 55 jaar hadden bereikt, waarop het pensioen tot uitkering komt. Het gaat hier vooral om kleine bedragen omdat deze deelnemers maar een korte opbouwperiode hebben gekend. Dankzij de 'charity grant', die onderdeel is van de start van het project, konden zij toch meedoen. In sommige gevallen zijn de opgebouwde pensioenkapitalen te laag voor een levenslange periodieke uitkering. Deze deelnemers krijgen het kapitaal dan in één keer uitgekeerd.

In 2015 is er net als in voorgaande jaren veel tijd en aandacht besteed aan voorlichting over het belang van een oudedagsvoorziening.

Reis onderstreept toegevoegde waarde

Begin november 2015 maakte een delegatie van het SDMO bestuur samen met Peter Stoffelen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Jos van der Poel van PUM een reis naar India. De delegatie bezocht verschillende federaties, sprak met deelnemers en voerde overleg met de programmaleiding van DHAN. Er is alom grote waardering voor hoe DHAN heel planmatig stap voor stap mensen helpt om zich te onttrekken aan armoede. DHAN wordt gezien als een integere organisatie die overtuigend nuttig werk doet. Het is knap hoe DHAN bij het aanpakken van de problemen van mensen aan de onderkant van de samenleving de vraag vertaalt in praktische oplossingen en die realiseert via kleine groepen. Er worden lokale leiders gekozen die op een consequente en professionele manier de projecten begeleiden. Het programma begint met basis levensbehoeften zoals water, hygiëne, scholing en daarna volgen financiële diensten.

De veerkracht van de mensen is groot. Het was indrukwekkend om te zien hoe zij met opgeheven hoofd naar de toekomst kijken. Opvallend was het grote plezier bij de vrouwengroepen. De groepsdynamiek in de federaties was niet gekunsteld maar echt.

Micropensioen vergroot zelfbewustzijn

De bestuursleden hebben in de praktijk gezien hoe de stap-voor-stap aanpak van eerst sparen, dan krediet en verzekeringen en ten slotte pensioen werkt. Het is volkomen duidelijk geworden dat er eerst een bepaalde financiële basisstructuur moet zijn alvorens een micropensioenproject opgestart kan worden. Daarnaast is het uitermate belangrijk dat mensen snappen waarom het belangrijk is dat zij nu geld sparen voor hun pensioen voor later. DHAN heeft heel veel aandacht besteed aan voorlichting. De lokale projectleiders zijn goed in het uitleggen van het belang van pensioensparen aan de bevolking.

Het was mooi om te zien hoe de financiële diensten kracht en zelfbeschikking geven aan gezinnen. Mensen zijn er trots op en merken dat zij hierdoor zichzelf echt kunnen ontworstelen aan de armoede. Het is overduidelijk dat de vrouwen de financiën besturen en de motor zijn van de vooruitgang.

Het micropensioenproduct biedt echt waarde en niet alleen aan de deelnemers, maar ook aan hun gezinnen. De deelnemers zijn enthousiast over het product. De waarde van het product zal zich pas op de langere termijn manifesteren, maar op de korte termijn helpt het bij het vergroten van het zelfbewustzijn.

Blijvende betrokkenheid in de toekomst

De conclusie van de reis naar India is dat SDMO in oktober 2016 als het proefproject na 5 jaar eindigt, betrokken wil blijven bij de verdere opschaling van het micropensioen voor deelnemers van DHAN. Het bestuur van DHAN wil het project uitbreiden naar 200 federaties en hoopt zo in 2020 in totaal 200.000 deelnemers te hebben. DHAN vraagt een bijdrage daarvoor van SDMO en wil zelf deels uit eigen middelen bijdragen.

De eind december ingerichte SDMO stuurgroep voor India zal in 2016 komen met voorstellen hoe de verdere betrokkenheid van SDMO concreet kan worden vormgegeven.

Ghana

SDMO heeft een haalbaarheidsstudie ondersteund die de internationale organisatie Enviu als projectleider heeft uitgevoerd om in Ghana een micropensioenproject te starten.

Het haalbaarheidsonderzoek is gesteund door het Ministerie van Buitenlandse Zaken / Directie Duurzame Economische ontwikkeling en onder de vlag van SDMO: Aegon, APG, ASR, MN Services, PGGM, Syntrus Achmea en Zwitserleven. Daarnaast heeft Enviu ontwikkelingsorganisatie Cordaid betrokken als partner, die een financiële bijdrage leverde en Enviu ondersteunde expertise op het gebied van micro-financiering en financiële educatie.

Het doel van de studie was om te onderzoeken of het mogelijk zou zijn in Ghana een micropensioenproject te starten waarbij mensen in de informele sector via een beschikbare premieregeling gaan sparen voor hun pensioen. Bij een positieve uitkomst, zou Enviu op zoek gaan naar investeerders zodat het lokale bedrijf Pension Trust Ghana Limited, geleid door de in Nederland opgeleide Ghanese ondernemer Samuel Waterberg, het project zou gaan uitvoeren. De ambitie is stevig om in vijf jaar tijd 500.000 deelnemers te krijgen (en te behouden).

Haalbaarheidsstudie afgerond medio 2015

De haalbaarheidsstudie zou aanvankelijk eind 2014 worden afgerond, maar uiteindelijk is dit, zonder uitbreiding van het bestaande budget, uitgesteld tot medio 2015. De uitkomst was dat hoewel er zeker risico's zijn zoals de slechte economische situatie en de hoge inflatie in Ghana, er in principe goede mogelijkheden zijn voor een micropensioenproject. Er is een business plan gemaakt dat steunt op het gebruik van moderne technologie en de inzet van meerdere distributiekanaalen. De premiebetalingen en de informatievoorziening zullen voornamelijk via de mobiele telefoons van de deelnemers plaatsvinden, waardoor de kosten laag kunnen blijven.

Internationale erkenning

De haalbaarheidsstudie is internationaal niet onopgemerkt gebleven. Tijdens de World Pension Summit, die op 10 en 11 september 2015 plaatsvond in Den Haag, was People's Pension Trust

Ghana een van de vijf genomineerden voor de Innovation Award. Deze prijs werd door een internationale jury toegekend voor het meest innovatieve initiatief op het gebied van pensioenen. Het micropensioenproject in Ghana was uit vele inzendingen gekozen als een van de vijf finalisten. De overige genomineerde projecten kwamen uit de VS, Australië, Oostenrijk en Engeland. De award ging uiteindelijk naar NEST uit Engeland voor innovaties op het gebied van het behandelen van grote aantallen transacties en het verbeteren van klantenservice. People's Pension Trust Ghana kreeg tijdens het symposium veel aandacht omdat dit het enige project was dat betrekking had op een ontwikkelingsland.

Resultaten onderzoek door twee potentiële investeerders

Enviu heeft in 2015 veel tijd besteed aan het zoeken naar (sociale) investeerders. Aegon verklaarde zich bereid deel te nemen op voorwaarde dat er tenminste een substantiële lokale primaire investeerder zou worden gevonden. De Nederlandse ambassadeur in Ghana heeft de zoektocht naar investeerders actief ondersteund door op de ambassade een informatiebijeenkomst voor geïnteresseerde partijen te organiseren.

Twee partijen, Lundin en Acumen, besloten een due diligence onderzoek uit te voeren om te bepalen of zij daadwerkelijk zouden investeren in het project.

Eind 2015 kwamen zij met de bevindingen van hun onderzoek. Uit het onderzoek is gebleken dat People's Pension Trust volgens Lundin en Acumen nog niet klaar is om in te investeren.

Daarbij zijn in het bijzonder drie punten aan de orde gekomen:

- People's Pension Trust heeft vijf distributiekkanalen en vijf manieren voor het innen van premies. Slechts één van elk is op kleine schaal getest. De investeerders willen graag dat People's Pension Trust alle mogelijkheden test. Dat helpt ook bij de keuzes voor opschaling in de toekomst.
- Er is een fonds, SSNIT, voor de informele sector dat destijds niet van de grond is gekomen. Eventueel zou er sprake van zijn dat People's Pension Trust dit overneemt. Hierover zijn nog veel onduidelijkheden. Er is verder overleg, ook met de toezichthouder, nodig.
- De vergunning is nog niet binnen. Die moet eerst verkregen worden, zeker nu meer distributiemogelijkheden moeten worden getest.

Daarnaast wil People's Pension Trust het IT-systeem vervolmaken. Dit is ook een voorwaarde van de investeerders. PPT wil het systeem zodanig maken dat het ook in andere landen kan worden ingezet.

Steun Ministerie van Buitenlandse Zaken in overgangsjaar

People's Pension Trust wil 2016 gebruiken als een overgangsjaar waarin bovengenoemde punten geadresseerd worden om dan volledig klaar te zijn voor de start met investeerders. Hiervoor heeft People's Pension Trust een bedrag nodig van € 500.000 (€ 200.000 voor het IT-platform, € 150.000 voor het uitbreiden van klantengroepen en het testen van distributiemogelijkheden, € 75.000 voor projectmanagement/holding activiteiten, € 25.000 voor de licentie en € 50.000 voor diversen).

Lundin is bereid een lening van € 250.000 beschikbaar te stellen, waarvan € 100.000 onvoorwaardelijk en de rest op voorwaarde dat People's Pension Trust financiering vindt voor de resterende € 250.000.

In december 2015 werd duidelijk dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken in principe bereid is dit bedrag beschikbaar te stellen om mogelijk te maken dat het project daadwerkelijk van de grond komt. Het Ministerie zou bij voorkeur de aanwending van dit bedrag en de verantwoording over beschikbaar gestelde bedragen via SDMO laten lopen. De eind 2015 ingerichte stuurgroep voor Ghana is in overleg met Gerard Bergsma, interim CEO van de holding van People's Pension Trust, of en zo ja hoe de (ambitieuze groei) plannen in 2017 – 2021 (5 jaar) kunnen worden uitgevoerd volgens de wensen van het Ministerie.

Communicatie en crowdfunding

In het eerste kwartaal van 2015 is de website van SDMO in twee talen online gegaan. Verder heeft de Pensioenfederatie een uitgebreide mailing over het werk van SDMO aan haar leden gestuurd,

waarop veel positieve reacties zijn binnengekomen. Ook het Verbond van Verzekeraars heeft, o.a. naar aanleiding van de reis naar India, aandacht besteed aan de activiteiten van SDMO.

De communicatie van SDMO is vooralsnog vooral gericht op de eigen achterban. Crowdfunding onder de eigen medewerkers wordt gezien als een mogelijkheid om meer medewerkers van de aangesloten maatschappijen te betrekken bij het werk van SDMO en ook om fondsen te verzamelen voor micropensioenprojecten. Belangrijk is daarbij een specifiek doel te kiezen, bijvoorbeeld een donatie die, net zoals nu in India gebeurt, het mogelijk maakt dat ook oudere werknemers kunnen deelnemen aan een micropensioenproject ondanks dat zij zelf er nog maar korte tijd voor kunnen sparen.

In 2015 zijn er verschillende besprekingen geweest over crowdfunding. De conclusie was dat eerst een test moet worden gedaan om uit te vinden of de medewerkers van de aangesloten maatschappijen bereid zijn te doneren voor micropensioen. Die test zal in 2016 worden uitgevoerd bij a.s.r. en MN. Op basis van het resultaat zal worden besloten of crowdfunding op brede schaal kan worden ingezet bij de medewerkers van de verzekeringsmaatschappijen, pensioenuitvoerders en pensioenfondsen. Het bestuur beschouwt dit als een passende manier de achterban te 'verbinden'.

Boekstaven opgedane kennis en ervaring

Van de reis naar India zijn uitgebreide verslagen gemaakt die nuttig zullen zijn bij de ontwikkeling van toekomstige projecten. Het business plan en de overige documenten met betrekking tot het mogelijke project in Ghana dragen hiertoe eveneens bij.

SDMO wil interviews houden met specialisten uit de achterban die betrokken waren bij de opzet van projecten om zodoende de opgedane kennis en ervaring te kunnen bewaren.

Mogelijke samenwerking met PUM

SDMO wil meer zijn dan een financier van projecten. De nadruk moet meer liggen op kennisdeling en innovatie. Daartoe wil SDMO meer gaan samenwerken met andere organisaties. Mede op advies van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn er in 2015 verkennende gesprekken geweest met PUM Netherlands Senior Experts. PUM organiseert dat ervaren, vaak inmiddels gepensioneerde, Nederlandse vakspecialisten en managers kunnen kennis en ervaring te beschikking stellen aan bedrijven en organisaties in ontwikkelingslanden op verzoek van die bedrijven en organisaties. Vaak gaat het hierbij om adviestrajecten van maximaal twee weken. Soms is er een vervolgoopdracht. De bedrijven en organisaties die om de hulp van PUM vragen, bekostigen het verblijf. De Nederlandse overheid sponsort de reis (behalve wanneer er sprake is van een vervolgvraag). Er staan meer dan 3.000 specialisten en managers ingeschreven bij PUM. Op jaarbasis organiseert PUM circa 2.000 uitzendingen. PUM heeft een netwerk van ongeveer 300 contactpersonen in 70 landen bij wie de hulpvragen binnenkomen.

Er is verkennend gesproken over waar PUM en SDMO elkaar kunnen aanvullen en versterken. Het gevoel tijdens de bespreking was dat er zeker mogelijkheden zijn:

- PUM heeft binnen haar gelederen een veelheid van specialisten waaronder verzekerings- en pensioenexperts; binnen SDMO is vrijwel alle Nederlandse pensioenexpertise verenigd;
- De kracht van PUM ligt in het organiseren van de vraag. Hulpvragen komen binnen via de contactpersonen in het buitenland, PUM zoekt naar specialisten die de vraag kunnen beantwoorden en regelt dat die specialisten naar de vragende bedrijven/organisaties gaan.
- De kracht van SDMO ligt in het oplossen van de vraag. Doordat alle verzekeraars, pensioenfondsen en uitvoeringsorganisaties zijn vertegenwoordigd, kan SDMO een beroep doen op specialisten voor alle mogelijke pensioenvragen.
- SDMO heeft zich tot dusver gericht op het starten van projecten in landen waar nog helemaal geen pensioenvoorziening voor de informele sector was. PUM krijgt vooral ook vragen van bestaande bedrijven en organisaties. Dit zou het werk van beide organisatie kunnen verbreden.
- SDMO wil graag veelal jongere specialisten via projecten internationale ervaring laten opdoen. PUM zendt vooral oudere managers en specialisten uit met minstens 30 jaar

ervaring. Een denkbare constructie is dat bij een micropensioenproject een PUM manager fungeert als coach en klankbord van een team met jongere SDMO pensioenspecialisten. De gesprekken zullen in 2016 worden voortgezet binnen het kader van de eind 2015 ingerichte stuurgroep 'Uitbreiding naar andere landen en samenwerking met andere organisaties' waarin ook PwC en het Ministerie van Buitenlandse Zaken een belangrijke rol zullen spelen.

Beleidsvoornemens voor 2016

In de komende jaren wil SDMO haar bestaande activiteiten verder uitwerken en opschalen. Daarnaast wil SDMO haar activiteiten uitbreiden naar andere landen. Het jaar 2016 zal hierbij een belangrijk overgangsjaar zijn dat vooral gekenmerkt zal worden door het ontwikkelen van beleid voor de toekomst. Die beleidsontwikkeling is van grote invloed op de inrichting van de eigen organisatie en zal ook sterk afhankelijk zijn van samenwerking met andere organisaties. In dit kader is het verheugend dat het Ministerie van Buitenlandse Zaken bereid is de verdere ontwikkeling van de activiteiten van SDMO voor de komende vijf jaar te blijven ondersteunen. In 2016 zullen beslissingen genomen dienen te worden over steun aan de verdere opschaling van het micropensioenproject in India en over de betrokkenheid bij de pogingen om in Ghana daadwerkelijk een micropensioenproject te ontwikkelen.

Inrichting stuurgroepen

Om bovengenoemde ambities te kunnen realiseren heeft SDMO een aantal stuurgroepen ingericht voor de belangrijkste aandachtsgebieden.

Hieronder volgt een overzicht van de stuurgroepen, hun samenstelling en taakstelling.

Stuurgroep project India

Samenstelling: Julia Adam (voorzitter) en Liesbeth van der Kruit

Taak: mede op basis van de vraag van DHAN een plan uitwerken voor de betrokkenheid van SDMO bij de opschaling van het project in India vanaf Q4 2016. Deze werkgroep heeft als additionele taak het onderzoeken van de mogelijkheden van SDMO om zich te profileren op de World Pension Summit en daar contacten aan te knopen met andere partijen die actief zijn op het gebied van micropensioenen.

Stuurgroep project Ghana

Samenstelling: Gerard Riemen (voorzitter), Maarten Edixhoven en Jaap Turkesteen (Aegon)

Taak: het samen met People Pension Trust uitwerken van plannen die kunnen leiden tot het daadwerkelijk starten van een micropensioenproject in Ghana en het coördineren en controleren van de aanwending van het door het Ministerie van Buitenlandse Zaken toegezegde bedrag van € 250.000.

Stuurgroep uitvoeringsmodellen

Samenstelling: Richard Weurding (voorzitter), Eduard van Gelderen, Maarten Edixhoven, Fleur Rieter, Jaap Turkesteen (Aegon) en Raquel Criado Larrea (a.s.r.)

Taak: het ontwikkelen van uitvoeringsmodellen voor micropensioenprojecten. Daarbij valt te denken aan:

- Adoptie door partijen uit SDMO achterban met subsidie
- Bieden van hulp in natura
- Bedrijfsmatige modellen, op basis van het principe dat financiële bijdragen daar waar mogelijk gedaan worden om structureel houdbare sociale doelstellingen te kunnen realiseren ('trade & aid')

Stuurgroep crowdfunding

Samenstelling: Fleur Rieter (voorzitter), Hanka van Waas (a.s.r.) en nader aan te wijzen vertegenwoordiger(s) van MN

Taak: het onderzoeken van de bereidheid bij de medewerkers van de aangesloten organisaties om te doneren voor micropensioenprojecten en, indien de reactie positief is, het ontwikkelen van een plan om crowdfunding binnen de achterban mogelijk structureel op te zetten en in kaart te brengen of medewerkers ook op andere wijze betrokken willen zijn bij het werk van SDMO.

Stuurgroep uitbreiding naar andere landen en samenwerking met andere organisaties

Samenstelling: Mark Ferwerda (voorzitter), Peter Stoffelen (Ministerie van Buitenlandse Zaken) en Jos van der Poel (PUM)

Taak: het in kaart brengen van de mogelijkheden voor micropensioenen in landen op de lijst van Buitenlandse Zaken met 68 ontwikkelingslanden via het netwerk van PUM, de Nederlandse ambassades en SDMO partner PwC. Belangrijk hierbij is of er vraag is naar een vorm van micropensioenen en of er basisstructuren aanwezig zijn om een project concreet te ontwikkelen. Tevens zal de stuurgroep een inventarisatie maken van organisaties die zich bezig houden met micropensioenen en verbindingen leggen met voor SDMO interessante organisaties en de wetenschap.

Stuurgroep Middellange Termijnplan en SDMO organisatie

Samenstelling: Jan Nijssen (voorzitter), René Blijlevens en Wim Pols

Taak: het ontwikkelen van een middellange termijnplan voor SDMO en een plan voor de inrichting van de SDMO organisatie die voor dit MLTP nodig zal zijn. De invulling van de taak van deze taak en bemensing van de stuurgroep zal op termijn sterk afhankelijk zijn van de resultaten van de andere werkgroepen. Uiteraard zal deze werkgroep zich bezig houden met de vraag hoe de door het Ministerie van Buitenlandse Zaken toegezegde gelden en de mogelijke aanvullingen vanuit de koepelorganisaties het best besteed kunnen worden. Ook zal deze werkgroep voorstellen doen voor het meer betrekken van de eigen achterban bij het werk van SDMO (het betrekken van stuurgroepleden uit de eigen achterban kan daartoe ook bijdragen).

De stuurgroepen zullen voorstellen voorbereiden en die voorleggen aan het voltallige SDMO bestuur, dat beslist over die voorstellen.

Begroting 2016

In de begroting 2016 zijn de ontvangsten en betalingen opgenomen. De ontvangsten en betalingen hebben betrekking op het project Dahn en de (financiering van de) interne kosten.

Den Haag, 29 juni 2016

Namens het bestuur van stichting duurzame (micro-) pensioenen ontwikkelingslanden.

Balans per 31 december 2015

(na resultaatbestemming)

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
	€	€
Activa		
Vlottende activa		
1. Vorderingen		
Debiteuren	-	-
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>60.134</u>	<u>190.678</u>
	60.134	190.678
2. Liquide middelen	106.731	147.694
	<u>166.865</u>	<u>338.372</u>
Passiva		
3. Eigen vermogen		
Algemene reserve	823	756
4. Langlopende schulden		
Projectverplichtingen Dhan / India	-	110.550
5. Kortlopende schulden		
Projectverplichtingen	110.550	187.400
Vooruit ontvangen subsidies	44.244	31.286
Crediteuren	6.223	3.658
Overige schulden en overlopende passiva	<u>5.025</u>	<u>4.722</u>
	166.042	227.066
	<u>166.865</u>	<u>338.372</u>

Staat van Baten en lasten over 2015

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
	€	€
6. Baten		
Subsidies	26.643	202.479
Rente	67	106
Totaal baten	<u>26.710</u>	<u>202.585</u>
7. Lasten		
Projecttoekenningen	-	180.000
Bureaunkosten	26.643	22.479
Totaal lasten	<u>26.643</u>	<u>202.479</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>67</u></u>	<u><u>106</u></u>

Toelichting op de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015

Algemeen

De Stichting duurzame (micro-)pensioenen ontwikkelingslanden te Den Haag is 10 november 2011 opgericht door het Verbond van Verzekeraars en de Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen.

De stichting heeft ten doel het verbeteren van de levenskwaliteit van (toekomstige) ouderen in ontwikkelingslanden op het terrein van duurzame aanvullende pensioenvoorzieningen. Partijen beogen met deze publiek-private samenwerking lokale sociale ondernemingen, gericht op Micropensioenen, met lokale expertise en eigenaarschap te bevorderen. Daarnaast zal de stichting de totstandkoming van en de toegang tot een aansluiting op de eerste pijler voorzieningen door de private sector of tweede pijler collectiviteiten stimuleren. Tenslotte wil de stichting de kennis verhogen over het zakelijk beheer van aanvullend pensioenstelsels.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2015, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2015.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640, organisaties zonder winststreven.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Begroting

In de begroting 2015 zijn kasontvangsten en betalingen opgenomen. Deze kasontvangsten en betalingen hebben betrekking op de projecten Dhan. De begroting is niet opgenomen in de staat van baten en lasten omdat deze is opgesteld op basis van het kaststelsel hetgeen de vergelijking met de posten in de staat van baten niet zinvol maakt.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Activa en passiva opgenomen worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de onderneming.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden onder andere vorderingen en schulden verstaan. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Eventueel direct toerekenbare transactiekosten maken deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode (deze komt voor de entiteit overeen met de nominale waarde), onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering op het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting naar de winst.

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, dividenden, baten en lasten

met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de staat van baten en lasten verantwoord als kosten of opbrengsten.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode (deze komt voor de entiteit overeen met de nominale waarde).

Opbrengstverantwoording

Subsidiebaten worden als baten verantwoord voor zover daar kosten tegenover staan.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost.

Projecttoekenningen

De projecten worden verantwoord in het jaar dat zij zijn toegekend.

Belasting

De activiteiten van de stichting zijn niet onderhevig aan vennootschapsbelasting.

Toelichting op de onderscheiden posten op de balans per 31 december 2015

1. Vorderingen	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
Debiteuren	-	-
Overige vordering en overlopende activa		
Nog te ontvangen Pensioenfederatie mbt project Dhan	-	50.467
Nog te ontvangen Verbond van Verzekeraars mbt project Dhan	-	-
Nog te ontvangen Ministerie van Buitenlandse Zaken mbt project Dhan	60.000	140.000
Nog te ontvangen bankrente 4e kwartaal 2015	134	211
Totaal	60.134	190.678

De overige vorderingen en overlopende activa hebben allen een looptijd korter dan 1 jaar.

2. Liquide middelen

Triodosbank rekening courant	10.823	1.944
Triodosbank spaarrekening	95.908	145.750
Totaal	106.731	147.694

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

3. Eigen vermogen

	2015	2014
Algemene reserve 1 januari	756	650
Saldo staat van baten en lasten	67	106
Algemene reserve per 31 december	823	756

4. Langlopende schulden

	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
Projectverplichtingen Dhan / India	-	110.550

De projectverplichtingen hebben betrekking op het project Dhan foundation. In 2011 heeft het bestuur een bedrag van EUR 737.000 toegekend aan Dhan Foundation. In bijlage 1 is een specificatie opgenomen van het project Dhan.

5. Kortlopende schulden

Projectverplichtingen Dhan / India	110.550	147.400
Projectverplichtingen Ghana	0	40.000
Totaal	110.550	187.400

De projectverplichtingen Ghana hebben betrekking op het project Ghana. Op 6 november 2013 heeft het bestuur een bedrag van EUR 240.000 toegekend aan Stichting Enviu onder de voorwaarde dat stichting DMO niet verder gaat dan het doorgeven van de van de sponsors ten behoeve van het Ghana project ontvangen bedragen. In 2015 heeft is de laatste betaling verricht.

Vooruit ontvangen subsidie Pensioenfederatie	39.533	-
Toegerekende rente aan ontvangen subsidie Ministerie van Buitenlandse Zaken	823	755
Vooruit ontvangen ten behoeve van nog te maken interne kosten	3.888	30.531
Totaal vooruit ontvangen subsidies	44.244	31.286

De toerekende rente is de rente op de door het ministerie van Buitenlandse Zaken ter beschikking gestelde middelen en dit bedrag dient voor de financiering van de in het kader van de beschikking uit te voeren werkzaamheden te worden aangewend. De toegerekende rente ultimo 2015 bedraagt EUR 823 en wordt verantwoord als vooruit ontvangen subsidies. In 2015 is een aanvullend bedrag ontvangen (EUR 39.533) van de Pensioenfederatie.

Crediteuren	6.223	3.658
Overige schulden en overlopende passiva		
Nog te betalen accountantskosten	5.000	4.700
Nog te betalen bankkosten 4e kwartaal 2015	25	22
Totaal	5.025	4.722

De kortlopende schulden hebben allen een looptijd korter dan 1 jaar.

Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten 2015

6. Baten

	2015	2014
	€	€
Subsidies	26.643	202.479
Totaal	26.643	202.479
Rente spaarrekening	67	106
Totaal	67	106

7. Lasten

	2015	2014
	€	€
Projecttoekenningen		
Project Ghana	0	180.000
	0	180.000

De projecttoekenningen Ghana hebben betrekking op het project Ghana. Op 6 november 2013 heeft het bestuur een bedrag van EUR 240.000 toegekend aan Stichting Enviu onder de voorwaarde dat stichting DMO niet verder gaat dan het doorgeven van de van de sponsors ten behoeve van het Ghana project ontvangen bedragen. In 2015 heeft de stichting de laatste termijn betaald.

Bureaunkosten

Website	3.085	2.027
Reis- en verblijfskosten/vergaderkosten	2.473	594
Diverse bureaunkosten	-	1.834
Coördinator Stichting	15.577	10.648
Transfer- en bankkosten	300	238
Accountantskosten	5.208	7.138
Totaal	26.643	22.479

Bij de Stichting zijn geen medewerkers in dienst.

Den Haag, 29 juni 2016

Bestuur Stichting duurzame (micro-)pensioenen ontwikkelingslanden (SDMO)

drs J.A. Nijssen (voorzitter)

mr R. Weurding (penningmeester)

drs M.J.P. Edixhoven

E.M. van der Kruit

drs G.P.C.M. Riemen

drs J.B. Adam

E. van Gelderen

L.C. van de Kieft

Overige gegevens

Statutaire resultaatbestemming

In artikel 4.2 van de statuten is opgenomen dat een positief financieel resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve ten behoeve van de handhaving van de continuïteit van de stichting.

Resultaatbestemming

Het voornemen is om het saldo van baten en lasten toe te voegen aan de algemene reserve. Dit is reeds verwerkt in de balans.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Stichting duurzame (micro-)pensioenen ontwikkelingslanden (SDMO)

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening over 2015 van Stichting duurzame (micro-)pensioenen ontwikkelingslanden (SDMO) te Den Haag gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag beide in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting duurzame (micro-)pensioenen ontwikkelingslanden (SDMO) per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

Verklaring betreffende het bestuursverslag

Op basis van onze werkzaamheden overeenkomstig de Nederlandse controlestandaard 720 vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven' is opgesteld. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Den Haag, 29 juni 2016

KPMG Accountants N.V.

C. den Besten RA

Project Dhan / India

Looptijd : 1-10-2011 t/m 30-09-2016

	Totaal te ontvangen van sponsors	Ontvangen 2011	Ontvangen 2012	Ontvangen 2013	Ontvangen 2014	Ontvangen 2015	Nog te ontvangen per 31-12-2015
	€	€	€	€	€	€	
Sponsors							
Vereniging van bedrijfstakpensioenfondsen	200.000	50.000	99.533	-	-	50.467	-
Verbond van Verzekeraars	200.000	50.000	50.000	50.000	50.000	-	-
Ministerie van Buitenlandse Zaken (DDE)	400.000	-	100.000	40.000	120.000	80.000	60.000
Totaal sponsors	800.000	100.000	249.533	90.000	170.000	130.467	60.000

	Totaal te betalen aan Dhan foundation	Betaald 2011	Betaald 2012	Betaald 2013	Betaald 2014	Betaald 2015	Totaal nog te betalen
	€	€	€	€	€	€	€
Termijnen project Dhan (20 termijnen a € 36.850)	737.000	-	221.100	147.400	110.550	147.400	110.550

	Totaal budget SDMO interne kosten	Betaald 2011	Betaald 2012	Betaald 2013	Betaald 2014	Betaald 2015	Totaal nog besteden
	€	€	€	€	€	€	€
Budget voor interne kosten SDMO	63.000	-	3.916	6.074	22.479	26.643	3.888

* Langlopende verplichten
Kortlopend (3 termijnen)

-
110.550

Project Ghana (via Enviu)

Project is financieel afgewerkt

Project bestaat uit 2 fases: validatiefase en startup fase

Looptijd validatiefase: 1-10-2013 t/m 31-10-2014

	Totaal te ontvangen van sponsors in €	Gefactureerd in 2013 in €	Gefactureerd in 2014 in €	Gefactureerd in 2015 in €	Nog te factureren per 31-12-2015
Sponsors					
<i>Gezamenlijke funding:</i>					
APG	15.000	15.000			-
Divisie Syntrus Achmea	15.000	15.000			-
MN Services	15.000	15.000			-
PGGM	15.000	15.000			-
<i>Verzekeraars</i>					
Aegon	15.000	15.000			-
ASR	15.000	15.000			-
Zwitserleven	30.000	30.000			-
<i>Ministerie van Buitenlandse Zaken (DDE)</i>	120.000		120.000		-
Totaal sponsors	240.000	120.000	120.000	-	-
	Totaal te betalen aan Ghana (via Enviu)	Betaald 2013	Betaald 2014	Betaald 2015	Totaal nog te betalen
	€	€	€	€	€
Termijnen project Ghana (via Enviu)	240.000	-	200.000	40.000	-
(volgens betaalschema)					

Stichting duurzame (micro-)pensioenen ontwikkelingslanden (SDMO)